

АНАЛІЗ ЗАТРАТОУТВОРЮЮЧИХ ФАКТОРІВ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: управління затратами, фактори управління, виробничі затрати, скорочення затрат, виробниче підприємство.

Важливе значення для рівня затрат має виділення і структурування чинників, що визначають їх рівень. Для управління поточними затратами у вітчизняній і зарубіжній літературі і практиці визначено досить повне і коректне угруповання чинників.

Угруповання затрат на постійні і змінні, середні і граничні, використання методу зіставлення середніх затрат з граничними, аналіз співвідношення затрат, обсягу і прибутку, визначення критичного (беззбиткового) обсягу виробництва, формування гнучких бюджетів, в яких планові затрати відкориговані на фактичні обсяги продукції, аналіз маржинального прибутку. Ця класифікація затрат заснована на моделях мікроекономіки.

На величину затрат впливають різні фактори, які можна об'єднати в дві групи:

1) зовнішні фактори, що відображають загальний рівень розвитку економіки країни і які не залежать від діяльності господарюючого суб'єкта. Вплив цієї групи факторів проявляється в рівні цін на сировину, матеріали, обладнання, енергоносії, у тарифах на воду, транспорт та інші матеріальні послуги, у ставках орендної плати, у нормах амортизаційних відрахувань, відрахувань на державне соціальне страхування, медичне страхування, в системі оподаткування підприємств;

2) внутрішні фактори безпосередньо пов'язані з діяльністю господарюючого суб'єкта, з його підприємницькою активністю. До них відносяться: обсяг виробництва і реалізації продукції, форми і системи оплати праці, підвищення продуктивності праці, поліпшення використання основних виробничих фондів, оборотних коштів, матеріальних ресурсів, впровадження нових технологій.

Для цілей управління затратами [1] пропонується поділити всі затратоутворюючі чинники на дві категорії: структурні чинники і функціональні чинники. З погляду структурних чинників для підприємств існує п'ять стратегічних варіантів для вибору, пов'язаних зі структурою затрат для будь-якої групи продукції (рис. 1).

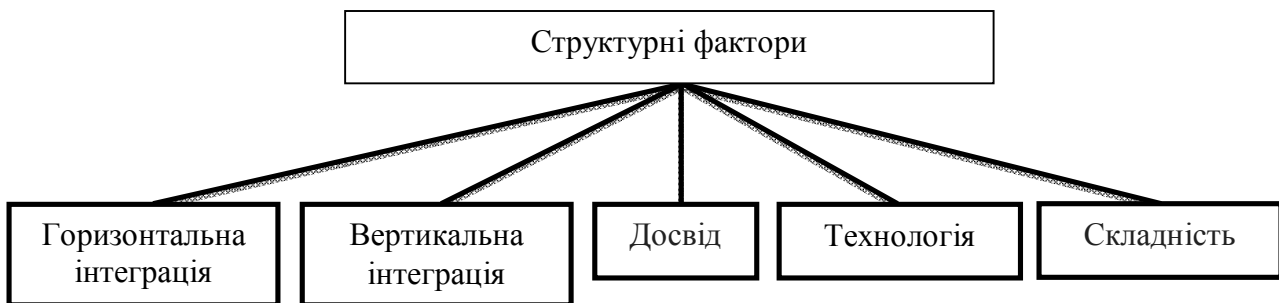


Рис. 1. Структурні затратоутворюючі фактори при стратегічному управлінні затратами

Фактор масштабу характеризує обсяг інвестицій, які необхідно вкласти у виробництво, в дослідження і розробки, в маркетингові та інші ресурси, щоб зробити досліджуваний продукт. Багато в чому з фактором масштабу пов'язана горизонтальна інтеграція [2]. Ступінь вертикальної інтеграції характеризується фактором діапазону. Фактор досвіду показує, скільки разів у минулому підприємство вже робило те, що воно робить і в даний час. Технологія відображає технологічні процеси, які використовуються на кожній стадії ланцюга затрат підприємства. І, нарешті, складність – це показник, що характеризує асортиментний набір виробів [4].

Друга категорія затратоутворюючих факторів – функціональні фактори, тобто фактори, що управляють затратами підприємства і визначають його здатність успішно функціонувати.

На відміну від структурних факторів, які не мають пропорційної залежності з показниками діяльності підприємства, функціональні фактори безпосередньо впливають на ці результати.

Це означає, що для кожного зі структурних факторів «більше» не означає «краще» (наприклад, поряд зі зміною масштабу виробництва або діапазону виробленої продукції не обов'язково в тому ж напрямку змінюється ефективність затрат). Навпаки, для кожного з функціональних чинників «більше» завжди означає «краще» [5].

До функціональних факторів можна віднести (рис. 2):

- мотивація і відповідальність за результати праці передбачає розробку концепції мотивації працівників до результатів праці, відповідальності менеджерів за результати діяльності, прийняття працівниками на себе зобов'язань щодо постійного удосконалення виробничих процесів;

- стимулювання досягнень, пов'язаних з якістю продукції, означає створення системи комплексного управління якістю (Total quality management - TQM) шляхом стимулювання досягнень, пов'язаних з якістю продукції і виробничих процесів;

- оптимальне використання виробничих потужностей передбачає вибір з наявних альтернатив на підставі технологічних характеристик;

- показники системи з нормами – найважливіший елемент функціональної структури;

- фактор конфігурації відображає ефективність конкретного проекту або розрахунку (бізнес-плану);

- використання зв'язків з постачальниками і замовниками продукції в контексті ланцюга затрат підприємства – це один з вирішальних затратоутворюючих факторів [3].

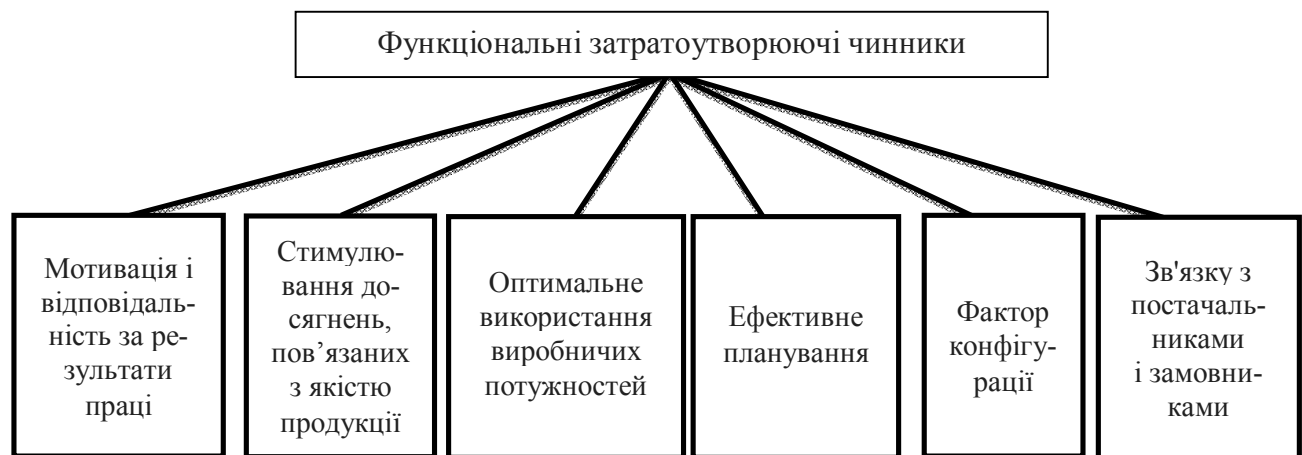


Рис. 2. Функціональні затратоутворюючі фактори при стратегічному управлінні затратами

Загалом функціональні фактори чинять сильніший і динамічніший вплив, ніж структурні. Дія кожного з перерахованих структурних і функціональних чинників спричиняє різні за ступенем важливості наслідки стратегічного управління затратами.

Список використаних джерел: 1. Гавриленко Ю. М. Особливості управління витратами на підприємстві [Електронний ресурс] / Ю. М. Гавриленко, А. А. Коваль. – Режим доступу : <http://knutd.com.ua/publications/pdf/TD/2012-4/12gumvnp.pdf>. 2. Костецька Н. І. Методичні аспекти формування стратегії зниження витрат підприємства / Н. І. Костецька // Економіка: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. – С. 443–450. 3. Палка І. М. Особливості управління витратами на підприємствах: вітчизняний та закордонний досвід / І. М. Палка // Економічний простір. – 2012. – № 67. – С. 264–269. 4. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2004. – 654 с. 5. Скрипник М. І. Організація та методика внутрішнього контролю руху фінансових ресурсів підприємства / М. І. Скрипник, Н. Й. Радіонова, О. О. Григоревська // Вісник ЖНАЕУ. – 2016. – № 1 (54), т. 2. – С. 180–189.